

SZZ KPES/7Q1 Psychologie a pedagogika

Tematické okruhy zkoušky jsou:

Psychologická část:

- 1. Psychologie jako věda.** Definujte obor, vysvětlete jeho současná paradigmata, uveďte rozdělení do dílčích disciplín a popište vztah psychologických disciplín ke speciální pedagogice. Vysvětlete základní psychologické pojmy: psychické kategorie, psychické jevy a psychické procesy, na praktických příkladech popište jejich vzájemnou vazbu.
- 2. Člověk jako bio-psycho-socio-spirituální jednota (bytosť).** Vysvětlete pojem determinace psychiky – vrozené a získané prvky duševního života, fenotyp a genotyp. Uveďte příklady různého podmínění vývoje psychických funkcí nebo poruch, vysvětlete pojem epigenetika.
- 3. Člověk a jeho osobnost.** Temperament a charakter – definujte, uveďte různé přístupy k osobnosti. Na praktických příkladech popište pojmy sebereflexe, sebepojetí, self-efficacy.
- 4. Poznávací procesy. Čítí a vnímání, pozornost, paměť.** Uveďte definice a zákonitosti těchto procesů. Popište nejčastější projevy deficitů a poruch těchto procesů.
- 5. Inteligence, myšlení a řeč.** Definice, zákonitosti a vzájemná provázanost těchto procesů s důrazem na dopady narušené komunikační schopnosti do procesu myšlení.
- 6. Motivační procesy a procesy učení.** Definujte procesy, popište motivační cyklus, uveďte motivační dispozice. Popište různé typy učení, jejich zákonitosti. Uveďte a porovnejte základní teorie a jejich představitele: A. Maslow, B. F. Skinner a další.
- 7. Dítě na cestě do světa.** Raný vývoj dítěte 0 – 3 roky. Charakteristika psychomotorického vývoje (lokomoce, úchop, jemná motorika, poznávání, emoce, identita), vývoj připoutání (J. Bowlby, typologie), rané sociální učení (C. Trevarthen, D. Stern, H. Papoušek) a vývoj řeči.

- 8. Dítě v mateřské škole.** Předškolní období: charakteristika kognitivního vývoje (J. Piaget), charakteristika psychosociálního vývoje (E. Erikson), morálního vývoje (L. Kohlberg), vývoj kresby, hry, jazyka. Popište praktické možnosti posuzování vývojové úrovně v tomto období.
- 9. Dítě na cestě do školy.** Definujte pojmy školní zralost a připravenost, popište výhody a limity odkladu školní docházky, pravidla jeho udělení a diagnostické nástroje využívané při posuzování školní zralosti a připravenosti, na praktickém příkladu uveďte vhodné postupy péče o děti s odkladem.
- 10. Dítě ve škole.** Charakterizujte vývojové období, zejména z hlediska kognitivního vývoje (J. Piaget), psychosociálního vývoje (E. Erikson) a morálního vývoje (L. Kohlberg). Popište průběh socializace, vrstevnické vztahy.
- 11. Dospívání.** Charakteristiky fyzického, kognitivního a morálního vývoje, emoce, identita a sebepojetí.
- 12. Charakteristika jednotlivých fází dospělosti v kontextu vývojových úkolů** (E. Erikson), partnerství, rodina, kognice, emoce a vztahy.
- 13. Stáří.** Charakteristika období v kontextu vývojových úkolů (E. Erikson), kognice, emoce a vztahy. Dlouhověkost. Vyrovnávání se s úbytkem sil. Smrt.
- 14. Ohrožení psychického vývoje:** Popište působení biologických faktorů (vrozené faktory) a psychosociálních faktorů, uveďte příklady jejich vzájemného ovlivnění. Definujte pojmy deprivace, subdeprivace a popište obecně i na praktických příkladech jejich dopad do vývoje osobnosti. Vysvětlete koncepty resilience a hardiness.
- 15. Člověk a překážky na cestě: Vysvětlete pojmy krize, trauma.** Uveďte možné reakce na zátěžové situace, setkání se smrtí. Definujte a pojmenujte copingové strategie, s přesahem do problematiky lidí s postižením – popište dynamiku procesu vyrovnávání se s postižením. Na příkladech uveďte dopady vrozených a získaných postižení.
- 16. Člověk pohledem psychologie:** Vysvětlete v kontextu psychologie a speciální pedagogiky pojmy norma a normalita; uveďte znaky duševního zdraví. Popište, jak pracujeme s diagnózou, uveďte rizika nálepkování i rizika pozdního udělení diagnózy.
- 17. Člověk mezi lidmi I:** Popište a definujte proces socializace, vymezte primární a sekundární socializaci, popište socializační činitele. Uveďte definici a různá pojetí rodiny, vývoj konceptu rodiny a jeho současná podoba. Sourozenecké vztahy.

18. Člověk mezi lidmi II: Komunikace a interakce. Definice, podoby, poruchy. Nástroje a využití efektivní komunikace.

19. Člověk mezi lidmi III: Sociální skupiny: vymezte jednotlivé typy a jejich charakteristiky. Vysvětlete teorii sociálně-kognitivního učení (A. Bandura). Uveďte praktické příklady vnitřní dynamiky různých dětských skupin.

20. Člověk a nemoc: Popište využití diagnostických a klasifikačních manuálů (MKN 10, MKN 11, DSM V, MKF). Vyjmenujte základní kategorie duševních poruch, uveďte příklady duševních poruch a problémů často doprovázejících některá postižení.

Pedagogická část:

1. Komunikace speciálního pedagoga a učitele. Popište principy efektivní komunikace, promyslete vztah cíle, obsahu a metod/forem komunikace. Formy komunikace verbální, neverbální, písemná a její vybrané prvky jako prostředky pro vytváření důvěryhodného vztahu. Uveďte hlavní zásady aktivního naslouchání.

Ve vztahu k praxi: Uveďte, jaké principy komunikace jste uplatňovali na praxi a jakým úskalím v profesní komunikaci je třeba se vyvarovat.

2. Učitelská profese jako soubor profesních kompetencí. Představte názory na učitelovy kompetence, které tvoří základ pro výkon jeho profese. Charakterizujte učitelovy „oborové“ znalosti ve vztahu k učivu školy a jeho přenosu žákům (transmisivní vs. konstruktivistický přístup). Vymezte soubor pedagogicko-psychologických kompetencí a osobnostních předpokladů, které jsou základ pro interprofesní komunikaci a spolupráci mezi učitelem a speciálním pedagogem.

Ve vztahu k praxi: Charakterizujte kompetenci, kterou jste si uvědomovali jako klíčovou ve výchovných situacích, které jste zažili jako žáci, studenti škol a kdy museli přítomní pedagogové uplatňovat svou profesionalitu.

3. Speciální pedagog – učitel a spolupráce s dalšími kolegy ve školním poradenském pracovišti. Popište inkluzivní (společné) vzdělávání a související nároky na spolupráci speciálního pedagoga a učitele při práci s heterogenním třídním kolektivem. Uveďte a charakterizujte, jaké pozice a profese se nacházejí ve školním poradenském pracovišti a jaké jsou potenciální oblasti jejich spolupráce s vámi.

Ve vztahu k praxi: Popište svou zkušenost s výchovným poradcem nebo školním metodikem prevence, případně vyhledejte na webových stránkách libovolné školy informace o obsahu činností učitelů na těchto pozicích.

- 4. Spolupráce speciálního pedagoga, školy a rodiny.** Uveďte, jaké jsou možné formy spolupráce školy, školního speciálního pedagoga a třídního učitele s rodiči, jak komunikovat s rodiči problémy a edukační potřeby jejich dětí. Jaké zásady partnerské komunikace uplatňovat při jednání s rodiči, kteří mají různé pohledy na edukaci svých dětí.

Ve vztahu k praxi: Uveďte návrh optimálního způsobu spolupráce s rodiči v podmínkách školy.

- 5. Cíle a obsah vzdělávání v ČR.** Popište koncepce transformace obsahu vzdělávání v ČR od r. 1989, trendy v inovaci rámcových vzdělávacích programů (RVP) a otázky tvorby a aktualizace školních vzdělávacích programů (ŠVP). Porovnejte cíle a obsah vzdělávání v ČR tak, je aktuálně znáte, s cíli proměny kurikula ve Strategii 2030+.

Ve vztahu k praxi: Vyberte konkrétní oblast Strategie rozvoje vzdělávací politiky 2030 (<https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>) a okomentujte ji ve vztahu k proměnám cílů a obsahu vzdělávání.

- 6. Aktuální pohledy na východu jedince v kontextu školní edukace.** Výchova a prostředí, biologické a sociální vlivy na utváření osobnosti, výchova a její tradiční (subjekt – objekt) a alternativní (subjekt – subjekt) pojetí, respektující přístup ve výchově a jeho promítání do komunikace s rodiči a dítětem.

Ve vztahu k praxi: Promyslete příklady výchovných principů, které uplatňují rodiče vychovávající autoritářským, liberálním a demokratickým přístupem a naznačte komunikační strategii s takovými rodiči jako klienty.

- 7. Vzdělávání v letech 1918–1938.** Charakterizujte reformní snahy v ČSR ve školství od roku 1918 až do roku 1938 z pohledu „Pokusných škol“ (Dětská farma na Libeňském ostrově, Pokusná pracovní škola v Holešovicích či Volná škola práce v Kladně, Jedličkův ústav a Bařova škola práce).

Ve vztahu k praxi: Vyberte znaky či inspirace, které jsou přenositelné i do dnešní doby, anebo se v dnešním školství využívají.

- 8. V. Příhoda, „Příhodovská reforma“, projektová a problémová metoda.** Charakterizujte Příhodův návrh „Jednotné vnitřně diferencované školy“, uveďte příklad projektové a problémové metody i se základními principy.

Ve vztahu k praxi: Zamyslete se nad tím a uveďte příklady, jak může být diferenciací využitelná ve výuce, a jaké další možnosti poskytuje pro pozitivní klima ve třídě projektová metoda?

9. Tradiční a klasické alternativní školství. Charakterizujte a popište znaky klasických alternativní škol (M. Montessori, Waldorfská škola, Daltonský plán). Zaměřte se na problematiku interakce učitel-žák, otázku autority učitele, na využívání a preferování jednotlivých výukových metod a organizačních forem.

Ve vztahu k praxi: Vyberte znaky či inspirace, které byste si mohli přenést do své práce v kontextu inkluzivní školy

10. Tradiční a moderní alternativní školství. Charakterizujete a popište znaky moderních alternativních škol (Scio škola, Začít spolu, Lesní školka, Zdravá mateřská škola). Zaměřte se na problematiku interakce učitel-žák, otázku autority učitele, na využívání a preferování jednotlivých výukových metod a organizačních forem.

Ve vztahu k praxi: Vyberte znaky či inspirace, které byste si mohli přenést do své výuky.

11. Humanismus, J. A. Komenský a jeho odkaz pro dnešní školství. Popište principy slovně názorné koncepce a osobnost J. A. Komenského. Vyjmenujte a charakterizujete jeho nejznámější pedagogická díla.

Ve vztahu k praxi: Vyberte některé myšlenky z Informatoria školy mateřské nebo z Velké didaktiky, které lze použít i v dnešním školství.

12. Charakterizujte a popište významné pedagogické osobnosti a zamyslete se nad tím, jakou inspirací mohou být pro dnešní školství. Zaměřte se na osobnosti: J. Locke, J. J. Rousseau, L. N. Tolstoj, J. F. Herbart.

Ve vztahu k praxi: Zamyslete se u J. Locka, J. J. Rousseaua, L. N. Tolstého, J. F. Herbarta, které jejich pedagogické myšlenky jsou využívány i dnes.

SZZ KPES/7Q2 Speciální pedagogika

Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Vymezení speciální pedagogiky (předmět, cíle, struktura), interdisciplinární a rezortní vztahy. Současné pojetí speciální pedagogiky v ČR, historický a paradigmatický vývoj oboru. Definice, poslání, historie a cíle jednotlivých oborů speciální pedagogiky, základní charakteristika jejich cílových skupin.

2. Charakteristika postižení, terminologický vývoj. Klasifikace zdravotního postižení (klasifikace ICDH 1980, klasifikace ICF 2001, MKN-10, MKN-11 2022) z hlediska speciální pedagogiky.

3. Integrativní/inkluzivní pedagogika a didaktika, základní vymezení a vztahy k pedagogickým oborům. Dítě a jedinec s postižením, narušením a ohrožením v kontextu inkluzivní edukace. Cíle, možnosti, trendy a perspektivy inkluzivní edukace.

4. Komplexní péče o jedince se zdravotním postižením (resorty MŠMT, MZ, MPSV): oblasti působení, systém zařízení, nabízené služby.

5. Poradenství ve speciální pedagogice: definice poradenství, metody, pracoviště (ŠPZ a ŠPP), jejich náplň práce, personální obsazení, úloha v procesu péče o žáky a studenty s postižením.

6. Historický a současný přístup společnosti k jedincům se zdravotním postižením a jeho antropologická východiska. Společenská inkluze jedinců se zdravotním postižením (modely společenské inkluze), možnosti prevence sociálního vyloučení.

7. Koncepty integrace/inkluze, limity a možnosti školské inkluze a společného vzdělávání, legislativní rámec společného vzdělávání v ČR.

8. Základní speciálně pedagogické metody, ucelený systém rehabilitace, prostředky rehabilitace s akcentací prostředků pedagogických. Rehabilitace jako pedagogický jev.

9. Mezinárodní a národní politika v oblasti inkluze osob se zdravotním postižením. Lidská práva, historie, základní dokumenty, koncepce lidských práv. Mezinárodní dokumenty z oblasti lidských práv osob se zdravotním postižením.

10. Školská politika a vzdělávací systém ČR. Koncepční a strategické dokumenty ve vzdělávacím systému ČR, kurikulární dokumenty všech vzdělávacích úrovní. Legislativní rámec vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami ČR.

11. Předškolní vzdělávání v běžných MŠ a MŠ zřízených podle §16 odst. 9. šk. zákona (legislativní rámec, kurikulární dokumenty). Konkretizujte/specifikujte kurikulum všech vzdělávacích forem v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami dle typu zdravotního postižení.

12. Základní vzdělávání v běžných ZŠ a ZŠ zřízených podle §16 odst. 9. šk. zákona (legislativní rámec, kurikulární dokumenty). Konkretizujte/specifikujte kurikulum všech vzdělávacích forem v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami dle typu zdravotního postižení.

13. Střední vzdělávání v běžných SŠ a školách zřízených 16 odst. 9. šk. zákona (legislativní rámec, kurikulární dokumenty). Konkretizujte/specifikujte kurikulum všech vzdělávacích forem v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami dle typu zdravotního postižení.

14. Inkluzivní proces se zaměřením na oblast terciálního a dalšího vzdělávání (legislativní rámec).

15. Inkluzivní proces v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání (legislativní rámec).

16. Inkluzivní proces v profesním životě. Zaměstnanost osob se zdravotním postižením, pracovní rehabilitace, rekvalifikace. Pracovní právo se zaměřením na pracovníky se zdravotním postižením.

17. Léčebná pedagogika, sociální terapie, terapeuticko-formativní postupy ve speciální pedagogice.

18. Speciálně pedagogická diagnostika, její vymezení, oblasti, metody a formy. Specifika speciálně pedagogické diagnostiky ve vztahu k jednotlivým typům zdravotního postižení. Systém školských poradenských zařízení v rezortu MŠMT.

19. Problematika rodiny s dítětem se zdravotním postižením – psychosociální souvislosti, výchovné postoje rodičů, institucionální podpora, legislativní souvislosti problematiky.

20. Etická pravidla a souvislosti v profesi speciálního pedagoga, vybrané profesní etické kodexy, legislativní souvislosti výkonu profese speciálního pedagoga.

21. Nestátní a neziskové organizace ve speciální pedagogice (význam, druhy poskytovaných služeb, financování); konkrétní příklady jednotlivých organizací dle druhu postižení – činnost organizace, poskytované služby).

22. Kompenzační pomůcky jako nástroj kompenzace limitů souvisejících se zdravotním postižením. Dělení ve vztahu k jednotlivým druhům postižení, systém hrazení, využití informačních a komunikačních technologií (současné trendy a vývoj).

23. Osobnost speciálního pedagoga. Speciální pedagog jako představitel pomáhající profese. Motivace k práci, mocenská rizika pomáhajících profesí. Riziko a prevence syndrom vyhoření v pomáhajících profesích.

SZZ KPES/7Q3

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s mentálním postižením

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Postižení intelektových funkcí – současné pojetí problematiky**, její pojetí v kontextu MKN 10, MKN 11 a DSM V. Pojem mentální retardace v kontextu postižení intelektových funkcí/mentálního postižení.
- 2. Základní diagnostické postupy v oblasti mentálního postižení** – diagnostické nástroje, diagnostické domény.
- 3. Etiologie** mentálního postižení, nejčastější příčiny a diagnózy.
- 4. Downův syndrom.** Základní charakteristika a symptomy, etiologie. Vzdělávání dětí s DS.
- 5. Výchova a vzdělávání dítěte s mentálním postižením v předškolním věku.**
- 6. Výchova a vzdělávání dítěte s mentálním postižením v mladším školním věku.**
- 7. Výchova a vzdělávání dítěte s mentálním postižením ve starším školním věku.**
- 8. Střední vzdělávání a profesní příprava člověka s mentálním postižením.**
- 9. Celoživotní vzdělávání člověka s mentálním postižením.** Význam, možnosti a způsoby trávení volného času.
- 10. Zaměstnávání člověka s mentálním postižením.**
- 11. Rodina s rodinným příslušníkem s mentálním postižením.** Péče o rodinu, služby.
- 12. Legislativa** k problematice mentálního postižení.
- 13. Neziskové organizace** a sociální služby pro osoby s mentálním postižením.
- 14. Problémy provázející člověka s mentálním postižením v každodenním životě.** Možnost samostatného života, rodičovství.
- 15. Poruchy autistického spektra.** Základní vymezení podle MKN 10 a MKN 11. Speciálně pedagogická klasifikace PAS.
- 16. Nejčastější symptomy PAS.**
- 17. Diagnostika PAS** – diagnostické nástroje, diagnostické domény.
- 18. Výchova a vzdělávání dětí s PAS.** Systém, možné varianty vzdělávání.
- 19. Základní přístupy ve vzdělávání dětí s PAS.** Nástroje rozvoje komunikace.
- 20. Terapeutické přístupy k PAS.**

SZZ KPES/7Q4

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s tělesným postižením

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Vývoj péče o osoby s postižením**, jejich postavení ve společnosti v dějinných souvislostech (od antiky po současnost).
- 2. Vývoj somatopedie v Čechách**, poslání a cíle oboru, interdisciplinární vztahy, postavení a role somatopeda v rámci multidisciplinárního týmu.
- 3. Profesní a osobnostní dispozice somatopeda**. Respektování holistického pojetí osobnosti člověka (dítěte, žáka, studenta s tělesným postižením), jako jeden ze základních předpokladů efektivní práce somatopeda.
- 4. Zdravotní postižení, jako kategorie a dimenze**. Vymezení pojmů impairment, disabilita a restringovaná participace z pohledu MKF, vztah k MKN, sociální důsledky.
- 5. Význam pohybových dovedností v životě člověka**. Vývoj hrubé a jemné motoriky, psychomotorický vývoj dítěte. Vývojové gradienty, posturální chování, úchopy dlaňové a prstové, vizuomotorická koordinace, vývoj grafomotoriky.
- 6. Dítě (osoba) s tělesným (motorickým) postižením**, vymezení problematiky, základní pojmy a vztahy (svalový tonus – spasticita, hypotonie, obrny, mimovolní pohyby atd.). Problematika tzv. kombinovaných (vícečetných) postižení.
- 7. Motorická postižení v důsledku organického poškození CNS** – důraz na DMO (stacionární encefalopatie), její formy a přidružená postižení. Důsledky pro výchovu a vzdělávání.
- 8. Tumory, traumata, polytraumata** (apalický syndrom – vegetativní stav). Důsledky pro výchovu a vzdělávání.
- 9. Neuromuskulární a svalová onemocnění, vrozená vývojová postižení**, např. dysmelie, mikrocefalie, makrocefalie, chondrodystrofie (achondroplazie). Důsledky pro výchovu a vzdělávání.
- 10. Další somatická postižení, včetně postižení NS** (chronická onemocnění, ortopedická postižení, např. skoliózy). Důsledky pro výchovu a vzdělávání.
- 11. Somatické, kognitivní, psychické, sociální a etické aspekty tělesného** (motorického) postižení.
- 12. Speciálně pedagogická diagnostika v somatopedii, vývojový screening** (zejména A. Gesell, Bruininks-Oseretsky – BOT 2). Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních, podpůrná opatření, legislativní rámec.
- 13. Proces vyrovnávání se rodiny s narozením** dítěte se závažným tělesným, resp. kombinovaným, postižením. Možné reakce rodiny, proces přijetí, resp. odmítnutí, dítěte s postižením rodinou. Míra informací poskytnutých rodině.
- 14. Koordinovaná rehabilitace (podpora) v duchu uceleného systému rehabilitace (USR)** dětí (osob) s tělesným (motorickým) postižením a jeho prostředky.

15. **Léčebné prostředky USSR.** Možnosti terapie dětí (osob) s tělesným (motorickým) postižením (zejména fyzioterapie – důraz na LTV a její jednotlivé koncepty, fyzikální terapie, ergoterapie, možnosti chirurgické a konzervativní léčby, technické a protetické pomůcky).
16. **Další specifické formy terapie** – arteterapie, muzikoterapie a dramaterapie. Animoterapie (zooterapie). Předpoklady a podmínky pro její efektivní realizaci (zejména s ohledem na hipoterapii a canisterapii). Možnosti alternativních přístupů (např. vývojová kineziologie, dynamická neuromuskulární stabilizace, synergetická rehab. terapie, senzorycká integrace aj.). Koncept bazální stimulace.
17. **Pedagogické prostředky USSR.** Včasná intervence (raná podpora), výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů (osob) s tělesným (motorickým) postižením, zájmové a volnočasové aktivity, legislativní rámec.
18. **Možnosti a limity inkluzivního vzdělávání** dětí, žáků a studentů s tělesným (motorickým) postižením v hlavním vzdělávacím proudu, legislativní rámec.
19. **Vzdělávací programy** – rámcový vzdělávací program (RVP). Školní vzdělávací program (ŠVP) pro předškolní, základní a střední vzdělávání. Tvorbá individuálního vzdělávacího plánu (IVP) a jejich specifika v somatopedii.
20. **Sociální a pracovní prostředky USSR,** sociální služby (sociální poradenství, sociální péče, sociální prevence). Možnosti pracovní integrace osob s tělesným (motorickým) postižením a jejich uplatnění na volném, resp. chráněném, pracovním trhu, legislativní rámec.
21. **Podpora soběstačnosti a nezávislosti osob s tělesným (motorickým) postižením.** Proces jejich úspěšné sociální a pracovní integrace (inkluze). Úloha nestátních neziskových organizací v rámci tohoto procesu, legislativní rámec.

SZZ KPES/7Q5

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se zrakovým postižením

Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. **Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením.** Terminologie. Předmět a cíl oboru. Struktura oftalmopedie, osoba se zrakovým postižením. Historický vývoj péče o osoby se zrakovým postižením.
2. **Možnosti kompenzace** limitů v oblasti zrakové percepce (nižší a vyšší kompenzační smysly), rozvoj, specifika význam.
3. **Stavba zrakového ústrojí.** Zrakové funkce (složky celku zrakové percepce, zrakové dovednosti a techniky zrakové práce). Optický systém oka.

4. **Vývoj zrakového vnímání.** Poruchy binokulárního vidění a jeho nápravy, dopady do předškolního vzdělávání.
5. **Klasifikace a diagnostika jednotlivých kategorií osob se zrakovým postižením** podle různých kritérií (medicínské, funkční).
6. **Etiologie zrakových vad.** Oftalmologické diagnózy dětského a dospělého věku a jejich projevy z hlediska speciálně pedagogických potřeb, dopady do vzdělávání a socializace.
7. **Doba vzniku zrakového postižení.** Vliv limitů v oblasti zrakové percepce na vývoj osobnosti dítěte (kognitivní vývoj, motorický vývoj, socializace). Psychosociální souvislosti získaného zrakového postižení.
8. **Edukace dětí se zrakovým postižením v předškolním vzdělávání** a jeho priority, možnosti podpory, legislativa.
9. **Edukace žáků se zrakovým postižením v základním vzdělávání** a jeho priority, možnosti podpory, legislativa.
10. **Profesní příprava studentů se zrakovým postižením na střední škole,** vzdělávání na vysokých školách, speciálně pedagogické poradenství.
11. **Problematika vzdělávání žáků s kombinovaným postižením,** z nichž jedno je postižení zraku.
12. **Speciálně pedagogické poradenství – raná intervence/raná péče o rodiny s dětmi se zrakovým postižením** (druhy služeb, specifika a organizace služeb).
13. **Speciálně pedagogické poradenství – školské poradenské služby,** speciálně pedagogická centra pro děti/žáky se zrakovým postižením.
14. **Sociální inkluze** jedince se zrakovým postižením, instituce v resortu MPSV, sociální rehabilitace I. a II. (SONS, občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace).
15. **Integrace/inkluze ve vzdělávání.** Podpůrná opatření při výuce dětí, žáků a studentů s postižením zraku. Spolupráce rodiny, školy a školského poradenského zařízení.
16. **Individuální vzdělávací plán** a jeho funkce při vzdělávání dítěte, žáka, studenta s postižením zraku. Specifika a modifikace vzdělávacího obsahu základního vzdělávání zejména ve vzdělávacích oblastech „Člověk a zdraví“ a „Člověk a svět práce“, ale i v ostatních oblastech základního vzdělávání, směřování k rozvoji klíčových kompetencí.
17. **Úprava prostředí,** pracovní místo při vzdělávání jedince se zrakovým postižením.

- 18. Didaktické a metodické zásady** při výuce žáků a studentů se zrakovým postižením. Předměty speciálněpedagogické péče pro žáky se zrakovým postižením (typy, význam, vzdělávací obsah atd.)
- 19. Braillovo písmo (systém, význam)**, metodika nácviku čtení a psaní Braillovým písmem (předškolní věk, mladší školní věk, dospělé osoby). Pomůcky pro čtení a psaní Braillova bodového písma (dvojí metoda čtení a psaní).
- 20. Kompenzační pomůcky pro práci s informacemi** – optické, optoelektronické, taktilní, akustické pomůcky a další (dostupnost, význam, legislativa).
- 21. Kompenzační pomůcky pro prostorovou orientaci a samostatný pohyb.** Dostupnost pomůcek, legislativa. Základní techniky a metodika prostorové orientace.

SZZ KPES/7Q6

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se specifickou poruchou učení (SPU)

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Základní pojmy**, co je porucha, co je normální, přístup kategoriální vs. kontinuální, dysfunkce vs. afunkce, symptom vs. syndrom, etiopatogenetické modelování v kontextu neurovývojových poruch, zejména SPU.
- 2. Diagnostické markery**, jejich původ, účel, klasifikace, aplikace, diskuse týkající se markeru diskrepance.
- 3. Diagnostické metody.** Tradiční metody (rozhovor; posuzovací škály; pozorování a jeho protokol; dotazníky; testy; projektivní metody; sociometrické metody) versus pokročilé (přístrojové) metody (neurozobrazování, evokované potenciály, registrace očních mikropohybů). Úrovně měření. Reliabilita a validita metod.
- 4. Diagnostika SPU všeobecně.** Postup. Popis nynějších obtíží dítěte. Anamnestické šetření (anamnéza osobní, rodinná, školní). Vlastní vyšetření dítěte. Vyšetření inteligence. Vyšetření čtení, psaní a pravopisu (s ohledem na rychlost; počet chyb, jejich kvalitu a lokalizaci; porozumění). Vyšetření matematických schopností. Vyšetření pravo-levé orientace. Vyšetření řeči s ohledem na specifické projevy. Vyšetření koordinace oko-ruka. Vyšetření pozornosti. Vyšetření zrakového a sluchového vnímání s ohledem na analýzu a diferenciaci vjemů. Vyšetření self-konceptu. Další, doplňková vyšetření (neurologické, oftalmologické, foniatrické a logopedické).

5. **Historie SPU**, jejich objevování a přístup k jedincům se SPU v minulosti a dnes, postavení SPU v mezinárodní klasifikaci nemocí (ICD, DSM).
6. **Teorie SPU**, přístup kognitivní a teorie fonologická, teorie dvojího deficitu; přístup neurobiologický, lateralizace a funkční specializace mozkových hemisfér, teorie magnocelulární, teorie mozečková.
7. **ADHD**, pojem, terminologie, historie, symptomatologie, ontogeneze, perspektiva, diagnostika a léčebné přístupy, komorbidita ADHD a SPU.
8. **Poruchy jazykového spektra I, dyslexie** (dysortografie, dysgrafie), jejich obraz, etiologie, diagnostika, vč. diferenciální diagnostiky, prognóza, typologické přístupy, náprava a přístup k jedincům s těmito poruchami, zejména s ohledem na školní a profesní vývoj.
9. **Poruchy jazykového spektra II, dysfázie**, obraz, etiologie, diagnostika, vč. diferenciální diagnostiky, prognóza, náprava a přístup k jedincům s touto poruchou, zejména s ohledem na školní a profesní vývoj.
10. **Poruchy nejazykové I, dyskalkulie, Gerstmannův syndrom**, obraz, etiologie, diagnostika, vč. diferenciální diagnostiky, prognóza, náprava a přístup k jedincům s touto poruchou, zejména s ohledem na školní a profesní vývoj.
11. **Poruchy nejazykové II, Tourettův syndrom**, obraz, etiologie, diagnostika, vč. diferenciální diagnostiky, prognóza, náprava a přístup k jedincům s touto poruchou, zejména s ohledem na školní a profesní vývoj.
12. **Význam a možnosti prevence**. Její druhy všeobecně (prevence primární, sekundární a terciární) a možnosti včasné diagnostiky SPU. Metody prevence a problémy s tím spojené: diagnostický screening předškolní populace, včasná depistáž; dostatek pohybu a kinestetická stimulace; jazyková a verbální stimulace; stimulace manipulační a senzorio-motorická; stimulace fonologická; stimulace vizuálního vnímání, analýzy a diferenciací.
13. **Náprava SPU I. Zásady**. Atmosféra kolem dítěte se SPU a potřeba otevřené budoucnosti. Spolupráce školy, rodičů a odborného pracoviště. Přidělení diagnózy jako nálepka či pomoc? Problém specifické a nespecifické léčby. Specifická stimulace dle Bakkeru. Metoda barevných kostek. Návik fonemického sluchu. Čtení s okénkem. Metoda tachystoskopická. Stimulace mozečková. Monokulární okluze. Stimulace okulomotorická. EEG-biofeedback. Kinestetická stimulace.
14. **Náprava SPU II**. Organizace nápravné péče (PPP, SPC). Integrace dítěte se SPU do běžného školního prostředí (hnutí hlavního proudu v historii). Podpůrná opatření a individuální vzdělávací plán a jeho struktura; cíl vzdělávání, metody výuky, úprava obsahu vzdělávání, organizace výuky, ověřování vědomostí a hodnocení žáka, pomůcky a učební materiály. Legislativa. Úmluva o právech dítěte (tzv. nejvyšší zájem dítěte).
15. **Vyšetření dítěte s podezřením na SPU**. Cíl vyšetření; pracovní hypotéza; anamnestické šetření (osobní anamnéza, rodinná anamnéza, školní anamnéza). Začátek vyšetření (jeho účel, případná účast matky, redukce úzkosti u dítěte). Zvláštnosti při vyšetřování dětí a

dospělých. Pracovní postup (řazení metod). Pozorování dítěte v průběhu vyšetření, protokol o pozorování. Rozhovor s rodiči (zákonými zástupci) o výsledcích vyšetření, nápravě a dalším postupu. Katamnéza a zařazení dítěte do katamnézy.

16. Problematika dvojí výjimečnosti. Popište kontext souběhu nadání a specifických poruch učení. Pojmenujte diagnostická úskalí. Vymezte vhodné přístupy k dětem se dvojí výjimečností.

SZZ KPES/7Q7

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s poruchou chování

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Pojem chování**, vzorec chování, norma a normalita v etopedii, problémové chování a poruchy chování, práce s diagnózou.
- 2. Etopedie jako speciálně pedagogická disciplína** – vymezení oboru, současná pojetí, místo etopeda mezi dalšími odborníky pracujícími s dětmi a mládeží, interdisciplinární přesahy.
- 3. Klasifikace poruch chování** – medicínský model, sociální přístup, nekategoriální dimenzionální přístup k poruchám chování.
- 4. Diagnostika** v etopedii – metody, nástroje, postupy.
- 5. Prevence v etopedii** – stupně prevence, cílové skupiny, volba vhodných nástrojů a postupů.
- 6. Intervence a resocializace** – práce etopeda v různých prostředích, nástroje intervence. Funkční analýza chování.
- 7. Problematika ADHD** – vymezení podle aktuálně využívaných klasifikací, základní poznatky o etiologii, doporučené postupy diagnostiky a intervence, symptomy a jejich proměna s věkem dítěte.
- 8. Základní typy problémového chování** – lhaní, krádeže, záškoláctví – hledání příčiny, doporučení k řešení, individuální přístup.
- 9. Agresivita** – vývojový pohled na agresivní chování, typy agresivního chování.
- 10. Šikana** – komplexní psychosociální pohled na šikanu a možnosti jejího řešení, diagnostika, intervence a preventivní působení ve vztahu k šikaně.

11. **Symptomatické poruchy chování** – poruchy chování jako součást symptomatologie handicapů a onemocnění (PAS, MR, sociokulturní znevýhodnění), autoagresivní chování, poruchy seberegulace, předcházení a možnosti řešení. Behaviorální analýza – popis, postupy, využití v etopedické praxi.
12. **Nejčastější projevy problémového chování v raném a předškolním věku.** Popis a možnosti intervence.
13. **Nejčastější projevy problémového chování v mladším a středním školním věku.** Popis a možnosti intervence.
14. **Nejčastější projevy problémového chování ve starším školním věku, pubertě a adolescenci.** Popis a možnosti intervence.
15. **PBIS a vícestupňový systém podpory.**
16. **Práce s rodinou dítěte s PCH** – vedení (poradenského) rozhovoru, přiměřená a efektivní komunikace, využívání individuálních výchovných plánů.
17. **Jedinec v systému zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.**
18. **Systém sociální právní ochrany dětí, systém náhradní rodinné péče.**
19. **Jedinec jako pachatel a oběť trestného činu:** kriminální a delikventní chování, jedinec v systému zařízení pro výkon trestu odnětí svobody. Práce s obětí trestného/násilného činu.
20. **Rasismus, fundamentalismus, extremismus.**

SZZ KPES/7Q8

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s poruchami komunikačních schopností

Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. **Logopedie** – definice oboru, mezioborová spolupráce, principy a metody logopedické péče.
Praktická část: vokály – metodika vyvození, Hellwagův trojúhelník.
2. **Narušená komunikační schopnost**, kategorie NKS, jazykové roviny.
Praktická část: BPM – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 3. Vývoj řeči** – fylogeneze a ontogeneze řeči. Vývoj v jednotlivých etapách a jazykových rovinách. Fyziologie řeči, řečové orgány, artikulační okrsky.

Praktická část: VF – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 4. Základy logopedické diagnostiky** a klasifikace metod logopedické diagnostiky. Logopedické pomůcky.

Praktická část: DTN – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 5. Přípravná cvičení v logopedické prevenci**, význam sluchové a zrakové percepce.

Praktická část: ĎŤŇ J – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 6. Orientační logopedické vyšetření**, depistážní vyšetření.

Praktická část: CSZ – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 7. Prevence SPU z pohledu logopedie** – souvislosti logopedických diagnóz a poruch učení, resp. dalších neurovývojových poruch. Možnosti logopedické prevence.

Praktická část: ČŠŽ – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 8. Narušený vývoj řeči** – OVŘ a vývojová dysfázie, terminologické vymezení, etiologie, klasifikace, symptomatologie, možnosti prevence, specifika komunikace a základní doporučení.

Praktická část: LRŘ – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 9. Získaná psychogenní nemluvnost** – mutismus, terminologické vymezení, etiologie, klasifikace, symptomatologie, možnosti prevence, specifika komunikace a základní doporučení.

Praktická část: KG – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku.

- 10. Narušení zvuku řeči** – rhinolalie a palatolalie, terminologické vymezení, etiologie, klasifikace, symptomatologie, možnosti prevence, specifika komunikace a základní doporučení.

Praktická část: H, Ch – metodika vyvození, charakteristika hlásky podle místa a způsobu tvoření, sluchového dojmu, znělosti a artikulačního okrsku, dechová a rytmická cvičení.

11. Narušená fluence řeči – tumultus sermonis, balbuties, terminologické vymezení, etiologie, klasifikace, symptomatologie, možnosti prevence, specifika komunikace a základní doporučení.

Praktická část: náměty her na rozvoj sluchové percepce.

12. Narušení článkování řeči – dyslalie a dysartrie, terminologické vymezení, etiologie, klasifikace, symptomatologie, možnosti prevence, specifika komunikace a základní doporučení.

Praktická část: náměty her na rozvoj zrakové percepce.

13. Symptomatické poruchy řeči, řeč dětí s mentální retardací, DMO, se zrakovým postižením, AAK.

Praktická část: náměty her na hrubou a jemnou motoriku, oromotoriku.

14. Poruchy hlasu – terminologické vymezení, etiologie, klasifikace, symptomatologie, možnosti prevence, specifika komunikace a základní doporučení.

Praktická část: grafomotorika, rozvoj grafomotoriky – cvičení.

15. Systém inkluzivního vzdělávání u žáků s narušenou komunikační schopností, organizace logopedické péče v ČR. Praktická cvičení: cvičení na propriocepci, prostorovou a časovou orientaci.

SZZ KPES/7Q9

Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se sluchovým postižením

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Charakteristika surdopedie.** Předmět a cíle oboru. Surdopedie a její zařazení v systému věd. Spolupracující obory. Zásady surdopedické péče.
- 2. Historie péče, výchovy a vzdělávání osob se sluchovým postižením.** Počátky vývoje společnosti. Středověk. Španělská, anglická, francouzská, německá škola. Milánský kongres. Historie české surdopedie. Klíčové osobnosti v historii surdopedie. Současné trendy, klíčové osobnosti současné surdopedie.

3. **Člověk se sluchovým postižením.** Důsledky v komunikaci a praktickém životě, prožívání sluchového postižení, obecné zásady komunikace/jednání s osobami se sluchovým postižením. Výskyt sluchových vad v populaci.
4. **Sluch.** Anatomie sluchového ústrojí. Příčiny vzniku sluchového postižení.
5. **Klasifikace sluchových vad.** Podle místa postižení. Podle míry postižení. Podle doby vzniku. Etiologie sluchových vad. Endogenní. Exogenní.
6. **Surdopedická diagnostika.** Subjektivní vyšetřovací metody. Objektivní vyšetřovací metody. Orientační sluchová zkouška.
7. **Vývoj dítěte s postižením sluchu.** Vliv sluchového postižení na psychický vývoj a prožívání jedince. Rodina a dítě se sluchovým postižením.
8. **Včasná intervence.** Cíle, legislativa, metodika. Zásady a metody komplexní péče.
9. **Kompenzační pomůcky** pro osoby se sluchovým postižením. Individuální sluchová protetika. Kolektivní aparatury. ICT a kompenzační softwarové produkty.
10. **Komunikace osob se sluchovým postižením.** Auditivně-orální systémy. Odezírání. Vizuálně-motorické systémy. Znakový jazyk, jeho legislativní ukotvení.
11. **Dítě/žák se sluchovým postižením v mateřské a základní škole** hlavního vzdělávacího proudu. Podpůrná opatření. Specifika čtení žáků se sluchovým postižením.
12. **Systém vzdělávací a poradenské péče.** Školská poradenská zařízení. Legislativní zakotvení integrace a společného vzdělávání. Legislativní zakotvení speciálního vzdělávání.
13. **Pedagogická a osobní asistence.** Legislativní opora. Kvalifikační a osobnostní předpoklady asistenta pedagoga. Osobní asistence. Další sociální a asistenční služby.
14. **Kultura Neslyšících.** Tlumočnické služby pro neslyšící a související legislativa. Neslyšící a média. Podpůrné organizace a sdružení osob se sluchovým postižením.
15. **Dítě s hluchoslepotou a jeho rodina.** Komunikace osob s hluchoslepotou. Možnosti péče a vzdělávání osob s duálním sensorickým postižením.
16. **Kochleární implantát.** Rehabilitace před a po operaci. SUKI.